

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Ioannis Ernesti Schvberti S. Th. D. Et Prof. Primar.
Academ. Helmstad. Abbatis Coenobii Ad Lap. St. Mich.
Sem. Theol. Directoris Institvtiones Theologiae Moralis**

Schubert, Johann E.

Ienae [u.a.], 1759

Caput I. De Defectu virium naturalium

[urn:nbn:de:hbz:466:1-50801](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-50801)

PARS TERTIA
THEOLOGIÆ MORALIS
DE
VIRIBVS SPIRITVALIBVS.

CAPVT I.
DE
DEFECTV VIRIVM NATV-
RALIVM.

§. CL.

VIRES MORALES id omne de- Vires mo-
notant, quod rationem ex- rales.
istentiæ boni operis in se
continet. Est autem bo-
num opus actio legi con-
formis, (§. 41.) & cum solæ actiones li-
beræ bonæ & malæ esse possint, (§. 10.)
bona opera oportet esse motus voluntatis,
qui ex universali quodam principio deter-
minantur.

Schub. Theol. Moral.

N n mi-

minari possunt & debent. (§. 6.) Cum igitur impossibile sit, ut quis appetat quod lex præcipit, & aversetur, quod prohibet, nisi ipsi lex nota sit,

1. *Vires morales involvunt rectam notitiam legis, & hinc quoque discriminis boni & mali.*

2. Voluntas quoque sic comparata est, ut nihil appetere possit, nisi quod intellectus bonum esse judicat, & nihil averteri, nisi quod malum esse putat. Hæc boni vel mali opinio dicitur motivum. Ergo *ad vires morales etiam motiva pertinent.*

3. Sed nullis motivis flecti posset voluntas, si impedita foret, & contracta quadam impossibilitate laboraret, id approbandi, quod bonum, & id improbandi, quod malum esse intellectus monstrat. Hinc *vires morales exigunt, ut justa relatio voluntatis ad intellectum adsit, h. e. dispositio, iudicium intellectus sequendi, sequæ ad illorum normam ad volendum vel nolendum determinandi.*

4. Quapropter licet notitia legis & motivorum ad vires morales pertineat, quatenus sine illa bonum velle, & malum nolle non possumus, tamen, cum, deiciente voluntatis dispositione bona, notitia illa nihil efficeret, *vires morales sine dispositione deficiunt, ubi voluntas dispositione & relatione illa ad intellectum privata est.*

5. Impossibile quidem esse videtur, homi-

homo bonum non appetat, cum id bonum esse perspicit. Nam voluntas in se spectata indifferens est ad appetendum & averfandum, & iudicio intellectus ad unam alteramue partem flecti debet. Sed fieri potest, ut in voluntate habitus sit, alicujus generis bona averfandi, quæ quidem sub ratione mali averfabitur, sed propter inhærentem habitum nihilo minus averfari perget, etiamsi ex alio principio bona esse intelligat. Neque alia hujus rei ratio reddi potest, cur bonum averfetur, quod ipse tamen bonum esse iudicat. *Hinc dispositio voluntatis, quæ ad perficiendum bonum requiritur, & propterea quoque vires morales deficiunt, cum habitus adest, ex obscura vel confusa boni opinione ea appetendi, quæ legi contraria sunt, & ex erronea mali opinione ea averfandi, quæ lege præcipiuntur.*

Qui ex principio in se vero, motiva esse rationes volendi & nolendi, concludunt, positivis motivis poni etiam voluntatem & noluntatem illis conformem, non animadvertunt, canonem, *posita causa poni effectum*, semper cum restrictione intelligendum esse, *nisi interveniat impedimentum.*

Tale vero impedimentum adest, cum voluntas habitu laborat, illud bonorum genus averfandi, quod verum bonum esse, ex lege constat. Habitus ille bona aver-

fandi semper supponet opinionem mali, sed ita corroboratus & naturæ infixus esse potest, ut, etiamsi melior cognitio deinceps accedat, homo tamen non possit non ea averfari. Cæterum hic habitus non necessario excutit omnem dispositionem, judicia recta sequendi, sed tantum respectu alicujus generis bonorum hanc impotentiam infert.

§. CLI.

Fuerunt in primo homine.

Homo ab initio creatus erat ad imaginem Dei, Gen. I. 26. 27. quæ cum involveret rectam rerum scitu ipsi necessariorum cognitionem, Col. III. 10. & perfectam voluntatis sanctitatem, Eph. IV. 22. atque hæc posterior adesse non potuisset, nisi voluntas justam ad intellectum relationem habuisset, *dubium non est, quin in primo homine vires ad bonum sufficientes extiterint.* (§. 150.)

§. CLII.

Nunc autem defuerunt.

Sed has vires nunc non amplius adesse, scriptura satis constat. Nam, teste illa, omne figmentum cordis malum est a prima infantia; Gen. VI. 5. VIII. 1. ex corde egrediuntur pravæ cogitationes, quales sunt homicidium, adulterium, scortatio, &c. Matth. XV. 19. homo naturaliter excor-

excæcatus & alienatus est a vita Dei per ignorantiam in ipso existentem, Eph. IV. 18. imo & mortuus est in peccatis, & ambulat secundum concupiscentias carnis. Eph. II. 1. 2. 3. Hinc licet bonum videat, illud tamen peragere nequit. Rom. VII. 18. 19. 20. Nec melius de se ipso sentire potest homo, si propriæ experientiæ rationem habere velit. Nam

1. Rerum omnium ignarus est, cum nascitur. Et quamquam ad adultiorem ætatem progressus rationis usu legem naturæ cognoscere potest, (§. 17.) multarum tamen actionum moralitas ipsum semper lateret, nisi legis divinæ promulgatio accessisset, (§. 19.)

2. Motiva Deo obediendi homo quidem non prorsus ignorat. Quia tamen summa totius legis ad dilectionem Dei & proximi redit, (§. 23.) cujus dilectionis præcipua motiva ex amore Dei per opus redemptionis demonstrato peti debent, (§. 73. 99.) & hoc mysterium rationi prorsus ignotum est, 1. Cor. II. 7. 8. 9. motiva quoque, quæ sola hominem ad diligendum Deum impellere possent, non novit.

3. Etiam si vero & illa nosset, tamen, cum homo sibi relictus bonis sensualibus & apparentibus delectetur, & voluptatem

N n 3 suam

suam sensualem magis sequatur, quam recta intellectus judicia, ipsi dispositio Deum diligendi, eumque, ut fas est, colendi deficeret.

Motiva Deum diligendi nemo habere potest, nisi vere regeneritus. Quid enim iuvat nosse, Deum in se esse ens omni amore dignum, nisi constet, eum & in relatione ad nos summum bonum esse? Atqui sibi tale bonum Deum non esse, omnes credere oportet, qui nesciunt, se Deo reconciliatos esse per vicariam satisfactionem, aut, qui hoc quidem sciunt, simul tamen norunt, se huius meriti participes non esse, neque habere peccatorum remissionem, ideoque sibi iram Dei & æternas pœnas expectandas esse. Solus autem regeneritus certus est, se Deum habere propitium, sibi remissa esse peccata. Unde reliqui omnes genuinis Deum diligendi motivis destituuntur. Defectum dispositionis motiva ista sequendi, si forte innotuerint, experientia quemque docet. Sæpe enim videmus meliora, & tamen deteriora sequimur. Et quamquam ratio primam huius mali causam ignorat, proximam tamen & immediatam haud difficulter percipit. Homo enim recens natus dum vera principia boni & mali non novit, de iis tantum ex sensibus aut voluptate & ratio

sensua-

sensuali iudicat, & his principiis solis flexi se patitur. Hunc agendi modum primos vitæ suæ annos servat, illique jam diu totus assuefactus est, antequam ratione sua uti, & aliqua rerum moralium veriore notitia imbui cœpit. Adest igitur habitus, diuturno exercitio contractus, bona sensualia & apparentia appetendi, qui una cum voluptate sensuali & affectibus magnam vim consecutis sese opponit melioribus, sed ab initio valde infirmis & vacillantibus, principiis, quæ meliora bona monstrant, ut illis homo obtemperare nequeat.

§. CLIII.

Paulus rationem redditurus, cur bonum, quod videret, peragere non posset, id dependere, ait, a peccato in ipso habitante. Rom. VII. 20. Quod peccatum cum a malis suis actionibus distinguat, aliquod mali principium humanæ naturæ infixum esse debet. Vocabulo in Ecclesia recepto id PECCATVM ORIGINALE dici solet, in scriptura autem PECCATVM simpliciter, Rom. VI 12. CARO, Gen. VI. 3. Jo. III. 6. Rom. VIII. 1. 13. Gal. V. 16. seqq. CONCVPISCENTIA, Rom. VII. 7. Jac. I. 14. COR, Matth. XV. 19. HOMO VETVS, Rom. VI. 6. Eph. IV. 22. appellatur. Ergo peccatum

N n 4

tum

tum originale causa est, tur vires morales ho-
mini deficiant. Gen. VI. 3. Rom. VII. 20.
Gal. V. 17. Est autem

1. Peccatum hoc malum aliquod commune, a
parentibus ad totam posteritatem naturali ge-
neratione propagatum. Jo. III. 6. Unde &
omnes homines a tramite justii & recti de-
clinasse dicuntur, Ps. XIV. 3. Rom. III. 9.
seqq. quod certe evenire haud potuisset,
nisi omnes communi malorum principio
laborarent.

2. Involvit defectum divinae imaginis, qua
hominem naturalem destitutum esse, ex
eo satis patet, quod omnes ad imaginem
divinam renovari jubeantur. Eph. IV. 24.
Col. III. 10.

3. Et quoniam divina imago contine-
bat vires bene operandi, (§. 151.) illius
defectus simul infert impotentiam naturalem
faciendi ea, quae Deo placent. 1. Cor. II. 14.
2. Cor. III. 5. Gal. V. 17.

4. Cum tamen anima humana nihilo
minus continuo agat, propter defectum
virium moralium autem nihil boni ope-
rari possit, necesse est, ut malum opere-
tur, & ad id solum tota sit disposita. Hoc
& peccatum originale est connata quaedam con-
cupiscentia seu dispositio habitualis totius na-
turae, malum appetendi, & bonum aversandi.
Rom. VII. 7. Gal. V. 19. Eph. II. 1. 2. 3.
IV. 17. 18. 19. Jac. I. 14.

5. In homine duplex est principium, de bono & malo judicandi, ratio & sensus, seu voluptas aut tadium sensuale. Quod ratio bonum vel malum esse monstrat, id etiam vere bonum vel malum est. Sed fieri potest, ut res, quæ voluptatem sensualem creat, & hinc bona esse judicatur, vere mala sit, quemadmodum vicissim non raro bona est, quæ tadium sensuale excitat, & hoc respectu mala esse videtur. Cum igitur peccatum originale sit dispositio connata totius naturæ, malum appetendi, & bonum averfandi, homo autem, quicquid appetit, sub specie boni appetere, & quicquid averfatur, sub specie mali averfari debeat, sequitur, *connatum illud peccatum esse habitum animæ, in concupiscendo & averfando voluptatem & tadium sensuale, & qui accedere solent, affectus sequendi.* Hinc & naturalis homo, qui sub dominio peccati existit, *desideria carnis* perficere dicitur. Rom. VI. 12. Eph. II. 3.

6. Jam vero ea, quæ lege divina Dei causa peragere jubemur, non ita sunt comparata, ut sensus suaviter afficiant, & voluptatem sensualem creent. (§. 75.) Cum igitur homo naturalis in appetendo voluptatem sensualem sequatur, & hinc illud averfetur & oderit, quod ipsi tadium creat, hujus autem generis actiones sub comminatione pœnarum infernalium

lium a Deo præcipi sciatur, *naturalis illa dispositio, seu peccatum originale, non potest non esse habituale odium & inimicitia adversus Deum.* Rom. VIII. 7.

§. CLIV.

Corruptio
naturæ.

NATURA MENTIS HUMANÆ consistit in vi agendi, ad certos effectus producos apta. Si potentia vel habitu gaudeat, determinationibus essentialibus conformiter agendi, PERFECTA est; Sin vero impotentia adsit id efficiendi, aut habitus contrario modo agendi, IMPERFECTA & CORRUPTA. Actiones, ad quas edendas vis animæ apta est, sunt repræsentationes & volitiones seu nolitiones. Essentiales vero determinationes, quorsum intellectus & voluntas tendit, sunt cognitio veri, & appetitus boni, vel aversio mali. Cum igitur in anima, vi peccati originalis sit impotentia verum cognoscendi, & bonum appetendi, ex adverso autem habitus, contrarium agendi, (§. 153.) *peccatum originale infert totius naturæ corruptionem & imperfectionem.*

§. CLV.

Reliquiæ
virium naturalium.

Interea tamen homo essentiam humanam retinuit, quæ sicuti in se bona, ita & immutabilis est. Quemadmodum er-

go corruptio humanæ naturæ ulterius progressa non est, quam salva essentia fieri poterat, ita nunc inquirendum erit, quid natura, valde licet corrupta, adhuc præstare possit. Huc refero

1. *Facultatem percipiendi ea, quæ per externa signa representantur, quorum potestas & significatus alias notus est.* Homo enim ex anima & corpore constat, quæ duo harmonico vinculo inter se unita sunt. Hæc autem harmonia involvit, ut anima percipiat, quæ sensus afficiunt, & corpus peragat, quod anima decrevit. Hinc fieri nequit, quin anima sentiat, si quid illi per signa nota extrinsecus representetur.

2. *Potest etiam naturalis homo cognoscere, Deum existere.* Rom. I. 19. 20. Ad essentiam enim animæ pertinet intellectus & ratio. Harum facultatum vi non tantum ex rebus sensibus objectis ideas abstractas & universaliores formare, sed etiam ex universalibus principiis ratiocinia construere potest. At vero hæc ratiocinandi facultas prorsus deesset, nisi illi perspecta forent nonnulla principia universalialia. Ea igitur, quæ omnis cognitionis prima sunt, in natura hominis extare oportet, sic ut virium suarum usu ad illorum notitiam pervenire possit. Enimvero ex his principiis existentia Dei perspicue demonstratur.

tur. Ergo & datur naturalis existentia
Dei cognitio.

3. *Eadem Ratio nos docet, hominem per vi-
res nature multa Dei attributa & opera, non
non aliquod boni & mali discrimen, & varia
officia quæ Deo præstanda sunt, cognoscere pos-
se.* Rom. I. 20. seqq. II. 14. 15.

4. Hæc officia dum cognoscit, & non
prorsus rationes ac motiva ea adimplendi
ignorat, videtur homo per naturam ali-
quid eorum, quæ lex præcipit, præstare
posse. Enimvero ad efficiendum bonum
non tantum notitia legis & motivorum,
sed etiam dispositio, motiva sequendi, re-
quiritur. (§. 150.) Cum ergo illa deficient,
habitu prorsus contrario in homine exi-
stente, (§. 153. num. 4.) non potest effice-
re, quod ipse bonum & lege præceptum
esse intelligit. Fieri tamen potest, ut ali-
quid eorum, quæ lege præcepta sunt, simul
sensus moveat, & aliquam voluptatem
sensualem pariat. Nam & ea Deus præ-
cepit, quæ in nostram perfectionem im-
mediate tendunt, & in quibus homo
amoris erga se ipsum beneplacitum habet.
(§. 90.) Hinc quoniam homo in appeten-
do voluptatem sensualem sequitur, (§.
153.) aliquid eorum, quæ a Deo præcepta
sunt, homo naturalis omnino facere potest.
Rom. II. 14.

5. Quia vero non omne opus, quod

aliquam conformitatem cum lege habet, bonum statim dici potest, sed illud duntaxat tale est, quod propter legem a Deo latam editur, in ejus gloriam tendit, & ab amore Dei proficiscitur, (§. 41.) id vero, quod homo naturalis legi conformiter aliquando agit, ab ipsius voluptate sensuali procedit, *quicquid homo naturalis agit, & aliquam cum lege conformitatem habet, bonum opus dici nequit.*

Etiam si homo, salva sua essentia, omnem naturæ vim perdere potuisset, Deum suamque erga eum obligationem cognoscendi, tantam tamen illius corruptionem permittere, res Deo minus digna fuisset. Deum enim, & legem divinam, suaque officia si non agnosceret, nec extremam suam miseriam videret, nec futuris peccatorum pœnis terreri posset, nec auxilium, quo indiget, desideraret, nec, si offerretur, acceptaret. Sic etiam nullo modo obligari potuisset, si omnis rationis usus ab eo ablatu fuisset. (§. 35.) Quousque autem vires naturæ in cognoscendis rebus divinis progredi possint, longe facilius ex experientia, quam a priori cognoscitur. Et hac in re alios aliis ampliores facere progressus, ex exemplo Cornelii constat. A&X. 1. seqq. Quicquid autem virium naturalium nobis adhuc superest, id omne
ad

ad cognoscendum & colendum Deum con-
verti debet, licet opera hujus generis non
habeant omnia boni operis requisita, Val.
§. 41. Sch.

§. CLVI.

Varius ho-
minis na-
turalis sta-
tus.

Ex hac rerum divinarum cognitione
naturalibus viribus comparanda, & es-
vario usu voluptatis & tædii sensualis ac-
actiones & animi dispositiones determi-
nandas, VARIUS HOMINUM NATURALIVM
STATVS oritur. Nam

1. Sunt, qui nullam legis divinæ, iræ
maledictionis, & pœnæ peccatorum scientiam
habent, aut ad hæc omnia non at-
tendunt, aut istarum considerationum,
forte in animo excitentur, effectus con-
trariis persuasionibus vanis impediunt &
supprimunt. Hi sine metu & propria
conscientiæ compunctione voluptatem
sensualem & affectus suos libere sequen-
tur, & propterea in STATV SECVRITATIS
existere dicuntur. Atque huc sine dubio
pertinent, quos scriptura *sine lege vivunt*
dicit, Rom. VII. 9. & qui non ipsi tantum
injustitiam exercent, sed & beneplacitum
in iis habent, qui similia perpetrant. Rom.
I. 31.

2. Hoc ipsum genus hominum cum
affectibus suis prorsus indulgeat, habitum
fit

sibi comparabit, quacunque voluptate sensuali fruendi, quam primum illius percipiendæ adest occasio. **SCELERATI** seu **VITIIS MANCIPATI** recte illi dicuntur, quorum imaginem pingit Apostolus Rom. I. 26. seqq.

3. Potest autem hic habitus adeo corroborari, ut tandem in necessitatem abeat, & homo nullis motivis, quæ alias vim quandam in naturali quoque homine exercere solent, flecti amplius possit. Id si acciderit homini, **INDURATUS** dicitur. Exod. VII. 22. Jes. VI. 10. Rom. II. 5.

4. Alii legis habent notitiam, nec non transgressionum suarum, iræ divinæ, & pœnarum infernalium, quæ omnia non tantum in se mala sunt, sed etiam sensus & imaginationem ex parte movent, & tædia sensuاليا creant. Inde oritur dolor, tristitia, metus, & averfatio. Quia vero peccatis delectari pergunt, cum voluptate quidem, sed non sine omni doloris, metus, & conscientiæ mordentis sensu peccant. Hi sunt, quos **SUB LEGE** & **SERVITUTE PECCATI** esse dicimus. Rom. VI. 20. 21. VII. 9. 10. 11.

5. Horum alii dolore & metu ex peccati & iræ divinæ sensu percepto utuntur ad impugnandam nimiam voluptatis sensuاليا vehementiam, & quoniam his mediis beneplacitum in peccato vincere nequeunt,

queunt, sibi tantum cavent ab actionibus, quibus desideria carnis exercentur, præsertim cum credunt, qualemcunque vite emendationem Deo acceptam fore. Hoc studium, actiones suas externe ad normam legis componendi dicitur HONESTAS MORVM, Act. XVII. 12. Rom. II. 14. & motiva ex contemplatione Dei & attributorum divinorum petuntur, TIMOR DEI NATURALIS. Act. X. 2.

6. Alii in sola pœnarum, quæ sibi expectandæ sunt, & earum magnitudinis ac gravitatis consideratione subsistunt, quia nihil habent, quo se consolari possint, metus & tristitia tantam acquirunt vim & efficaciam, ut in DESPERATIONEM abeat. Gen. IV. 13.

7. Cæterum bona illa sensualia, quæ naturalis homo concupiscit, varii sunt generis. Quemadmodum enim non eadem in omnibus sunt opiniones de hoc genere bonorum, ita nec eadem bonis æquali modo afficiunt omnes. Hæc diversa bonorum sensualium ad opinionem & sensus hominum naturalium relatio efficit, ut diversa sectentur bona appetitia, & quod unus vehementer appetit, alter non raro aversetur. 1. Jo. II. 16. Quando autem aliquis malum aliquod odit, quod alteri tantopere placet, huius rei causa est, quod illud alii bonorum sensualium

sensualium & apparentium generi repugnat, in quo ipse suum habet beneplacitum. Habituale illud alicujus mali desiderium, quo naturalis homo movetur ad averfanda quævis contraria, five sint bona five mala, PECCATVM REGNANS appellatur. Quod peccati genus licet in plerisque existat, dantur tamen homines, qui varia diversaque bonorum sensualium & apparentium genera gradu vehementiore sectantur, & hi in quælibet vitia effusi sunt.

Homines naturales duplicis sunt generis. Alii solis principiis naturalibus in judicando & appetendo utuntur, alii vero non nihil rerum divinaram ex sacris literis didicerunt. Illi sensu magis speciali homines NATURALES & ANIMALES, h. e. ψυχικοί appellantur, 1. Cor. II. 14. hi vero potius CARNALES quam mere naturales dicendi sunt. Rom. VIII. 5. 6. 7. Utriusque generis homines in statu tum SERVITUTIS, tum SERVITVTIS existere possunt. Equidem omnis homo irregnitus est sub DOMINIO PECCATI, & hinc in STATV SERVITVTIS, Rom. VI. 12. 20. Sed quoniam multi hanc servitutum & dominium peccati non sentiunt, verum potius libere, sponte, & secure illi servant, distinctio illa suo fundamento non caret.

Schub. Theol. Moral.

O o caret.

caret. Securitatem vero non tantum efficit & auget, veritatum naturalium ignorantia, aut attentionis defectus, & continua peccandi consuetudo, sed etiam quandoque veritatum caelestium, quae quis ex sacris literis didicit, abusus, ex. gr. Deum magna misericordia & longanimitate cum hominibus uti, posse hominem adhuc in ultimo vitae articulo converti, procul adhuc abesse vitae terminum, &c.

INDURATIO CORDIS oritur ex continuo exercitio proæretice peccandi, etiamsi motiva naturalia adsint, quæ suadent contrarium, & ad id mentem hominis flectere possent. Habet enim homo hujus generis motiva, a propria utilitate vel damno, a sua suorumque felicitate vel infelicitate, a fama bona vel mala, a sanitate vel morbo corporis, ab honore vel contemptu, & aliunde desumpta, quibus si recte uteretur, minimum externæ honestati studeret. Sed ad hæc motiva vel prorsus non attendit, vel illis nimium voluptatis sensualis prædominium opponit, & dum hac ratione cum proæresi peccare pergit, tandem habitum seu potius necessitatem peccandi sibi contrahit, spretis omnibus motivis, quæ in contrarium proponuntur, & ab ipso non ignorantur. Si vero induratio cordis respectu rerum naturalium adest, homini & respectu rerum spiritualium induratio erit.

erit, sic ut motiva spiritualia, quantumvis divina virtute prædita, in ipsius cor penetrare nequeant. Quam ob causam scriptura hujus generis hominibus cor lapideum tribuit. Ezech. XI. 19. XXXVI. 26. Jer. V. 3. Equidem homo naturalis non potest non sequi voluptatem suam sensualem, spretis motivis, quæ in contrarium afferuntur. Potest tamen hanc ipsam voluptatem motivis pariter a voluptate vel tædio desumptis impugnare, temperare, & efficere, ut affectuum vehementia compescatur, & externa honestas colatur. Et qui exercitium non negligit, hisce motivis utendi, eaque interdum sequendi, hoc ipso sibi cavet, ne animus ipsius omnis flectionis per motiva incapax reddatur. Diversæ hominum propensiones, quæ efficiunt, ut sua quisque singulari voluptate trahatur, rationem suam tum in primis impressionibus, tum in variis præjudiciis, tum in consuetudine, tum & in conditione corporis habere possunt. Quando autem aliquis ex singulari suo temperamento ab aliquo peccatorum genere abhorret, veluti voluptuosus a crudelitate, & hinc in contrarium bonum propendet, hoc non ipsius virtuti tribuendum est, sed affectui, qui aliorum malorum principium est. Atque hic affectus præponderans homini familiaris, quo peccatum regnans continetur,

tur, nec in ipso regenerationis statu hominem prorsus deserit, verum potius suos impetus continuo renovat, unde & contra eum præcipue pugnandum est.

§. CLVII.

Homo dispositionem pravam non potest emendare.

Causa, cur homo bonum velle, & malum nolle nequeat, licet nec boni & mali discrimen, nec motiva illud appetendi, & hoc averfandi prorsus ignoret, hæc, inquam, causa est perversa illa dispositio, naturæ connata, qua in bona apparentia & sensualia fertur, illisque solis delectatur. Quæritur ergo, annon naturalibus suis viribus pravam hanc dispositionem emendare, & meliorem sibi comparare possit? Hoc si præstare posset, sine dubio actionibus sæpe repetitis effici deberet, illis plane contrariis, ad quas homo connata sua dispositione impellitur. At vero ad edendum hoc genus actionum tum motivorum notitia, tum ea sequendi dispositio requiritur. (§. 150.) Et hanc dispositionem illi contrariam esse oportere, quam homini connatam esse demonstravimus. (§. 153.) Cum igitur ea ipsa dispositio potentiam, & multo magis dispositionem, faciendi ea, quæ Deo placent, & vere bona sunt, sustulerit, (§. 153. num. 3.) *impossibile est, ut homo se ipsum*

ribus suis naturalibus emendet. Ex hac causa homo naturalis in prævaricationibus mortuus esse dicitur, Eph. II. 1. qui nova creatione ad bona opera præparari debeat, Eph. II. 10. & qui non aliter, quam spiritu mentis suæ, h. e. per gratiam Sp. S. renovari possit. Eph. IV. 23.

Quamvis autem natura propriis suis viribus emendari non possit, ideo tamen rejicienda non est doctrina morum, & omnis alia institutio, quæ rationibus philosophicis ad impugnanda vitia & commendandam virtutem utitur. Nam duplex datur emendatio, SPIRITUALIS, quæ tendit in dilectionem Dei, & opera propter Deum facienda, & NATURALIS, quæ pro fine habet propriam utilitatem & felicitatem. Ab hac posteriore homo naturalis non prorsus est alienus. Cum enim se ipsum diligat, & ex propria felicitate & utilitate voluptatem capiat, motivis inde petitis omnino flecti potest, ut ab aliquo actionum genere sibi caveat, quod alias, si vocem rationis plane non audiret, magno studio sectaretur. Hæc emendatio multos habitus pravos tollit, varia emendationis spiritualis impedimenta removet, & humano generi multum utilitatis præstat. At spiritualis emendatio non est in hominis potestate. Nam amor Dei & actiones,

Oo 3 quibus

quibus ille exercetur, ita non sunt comparata, ut homo sensualia appetens in his habere possit beneplacitum. Quin potius desideria carnis inimicitia adversus Deum esse dicuntur. Equidem homo naturalis intelligere potest, Deum esse colendum, si salvari velit, & hinc motiva Deum colendi ex propria ipsius utilitate repeti possunt. Nec negari potest, cultum Dei, quatenus hoc respectu & sub ratione boni in genere consideratur, aliquo modo appeti posse ab homine naturali. Sic etiam neglectus cultus divini & peccatum, quatenus sub ratione mali & hinc ut causa æternæ infelicitatis spectatur, tædium & dolorem excitare potest, unde aliquod desiderium emendationis vitæ interdum oritur. Sed hoc desiderium melioris vitæ & cultus divini est tantum generale & inefficax. Nam simulac homo se ad ipsas actiones convertit, quibus cultus Dei & emendatio vitæ continetur, sentit, eas naturalibus suis inclinationibus & concupiscentiis prorsus contrarias esse, & valde dolet, his mediis evitare debere æternam mortem, quæ ipsi minime placerent. Tunc equidem quandoque audet, externum quendam Deo præstare cultum, sed valde invitus, quod quodcumque aliud peragere mallet, nisi pœnarum metus obstaret. Et hæc Deum colendi ratio plane hypocritica, aut potius nulla est.